

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 9 (52)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2014

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 9 (52). — Рівне: РДГУ, 2014. — 216 с.

Збірник наукових праць містить статті за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної дидактики в контексті вимог інформаційного суспільства», проведеної в Рівненському державному гуманітарному університеті 17-18 жовтня 2013 р., із загальнодидактичних проблем, використання особистісно-зорієнтованого і компетентнісного підходів, інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій, зарубіжного досвіду у підготовці фахівців різних напрямів.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, викладачів та студентів вищих і професійно-технічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 28.03.2014 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

3. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя: навч. посіб. для студ. ВНЗ. / И.Ф.Исаев. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 208 с.
4. Коган Л.Н. Ціль та сенс життя людини / Л.Н.Коган. – М.: Думка, 1984. – 252с.
5. Силяева Е.Г. Синергетический подход и процесс формирования культуры личности / Е.Г. Силяева // Синергетика, философия, культура. – М.: Изд-во РАГС, 2001. – С. 185-193.

О.Ю. ОЧЕРЕТНАЯ. АНАЛИЗ ФЕНОМЕНА «АКМЕОЛОГИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА СТУДЕНТОВ ВТУЗ» КАК ОБЪЕКТА НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Резюме. Рассмотрена акмеологическая культура в контексте ее формирования и становления относительно обучения студентов ВТУЗ в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: акмеологическая культура, профессиональная подготовка студентов, этапы становления.

O.Y. OCHERETNA. ANALYSIS OF PHENOMENON «ACMEOLOGICAL CULTURE OF THE STUDENTS HTEI» AS SCIENTIFIC RESEARCH OBJECT

The summary. The article deals with acmeological culture in the context of its formation and creation concerning education of the students HTEI in the process of their professional training.

Key words: acmeological culture, professional training of the students, levels of formation.

Одержано редакцією 07.11.2013 р.

УДК: 378.14:373.211.24

О.І. ПАДАЛКА

ВИЯВЛЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ ПРІОРИТЕТНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Резюме. У статті висвітлено аналіз проблеми формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів, описано критерії сформованості пріоритетних педагогічних цінностей та описано процес виявлення пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки та їх аналіз.

Ключові слова: цінності, педагогічні цінності.

Постановка проблеми. Процес розбудови української держави вимагає докорінної зміни багатьох ланок суспільного життя, серед яких важливе місце належить системі освіти. Орієнтація сучасної педагогічної освіти на виховання професіоналів потребує не тільки ретельної фахової підготовки студентської молоді, але й широкого світогляду, професійного мислення, високої освіченості, індивідуального усвідомлення значення загальнолюдських та професійних цінностей, що закладається у стратегію і тактику модернізації суспільного життя. У зв'язку з цим виникає проблема в організації підготовки студентів, що забезпечувала б цілеспрямоване формування необхідного рівня виявлення, усвідомлення і розвитку професійних цінностей майбутнього фахівця [1, 12].

Для вищої школи залишається актуальною проблема і професійного, і особистісного розвитку студентів. Значущість цілісного вивчення професійно-особистісного розвитку вихованця очевидна: без особистості не може бути професіонала. А без професійного самоствердження не може бути самовдосконаленої особистості. Аспект особистісного розвитку, його змістовий момент за останні роки часто набував дискусійного характеру. Проте без ціннісного підходу не обійтися у вирішенні проблеми ефективного професійно особистісного розвитку студентів [2, 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема цінностей і ціннісних орієнтацій була предметом дослідження у філософсько-аксіологічному (О.Дробницький, І.Зязюн, М.Каган, Л.Столович), соціологічному (В.Водзінська, Ю.Жуков, Т.Любимова, В.Ольшанський, Ю.Соколовський, В.Ядов), психологічному (К.Абульханова-Славська, І.Бех, М.Боришевський, І.Кон, Б.Круглов, Т.Титаренко) та педагогічному (В.Анненков, С.Бондаревська, Т.Бутківська, О.Вишневський, Б.Грицок, І.Дубровіна, Г.Жирська, С.Єрмакова, О.Норов, Ж.Омельченко, О.Плахотнік, Л.Пухова, О.Рудницька та ін.) аспектах.

Окремих питанням формування системи цінностей майбутнього педагога присвячені праці В.Кузнецової, Л.Настенко, І.Слоновської, В.Сластьонін і Г.Чижакова досліджують проблему цінностей педагога в контексті педагогічної аксіології як міждисциплінарної галузі педагогічних знань. Історичний аспект розвитку цінностей в освіті знайшов своє відображення в працях Н.Ткачової.

Проблема дослідження педагогічних цінностей визначається насамперед реальними потребами суспільства, гуманізацією педагогічної освіти, підвищенням якості навчання і виховання. У теорії і практиці вищої педагогічної освіти набуто значний досвід, що є основою побудови системи психолого-педагогічної підготовки вихователя дошкільного навчального закладу.

Метою статті є висвітлення виявлених пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів у процесі їх професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. В умовах надзвичайної динамічності соціально-економічних перетворень у суспільстві набуває особливої значущості формування професійно-пізнавального інтересу кожного фахівця. Професія визначає одну з головних життєвих траєкторій особистості, впливає на її долю, сприяє або перешкоджає розкриттю творчих потенцій. Не випадкова у зв'язку з

цим увага науковців та практиків до проблем професійного становлення, професіоналізму та педагогічних цінностей.

Проблема формування системи цінностей є однією з найактуальніших у педагогічній теорії та практиці. Нестабільність сучасного світу, суперечності між розвитком духовної культури та сучасною цивілізацією, надзвичайно широкий вплив засобів масової інформації визначають ті умови передачі соціального досвіду від покоління до покоління, що склалися на даному етапі. Цей механізм передачі досвіду виявився не досить вивченим і відпрацьованим, щоб бути на рівні завдань сьогодення. Суперечливість ситуації, яка склалася, пояснюється такими чинниками: по-перше, відсутністю зв'язку поколінь; по-друге, розбалансованістю системи цінностей; по-третє, розмитістю, невизначеністю духовних орієнтирів та власне і самого ідеалу людини.

Завданням вищої школи є усунення цих суперечностей у ціннісних орієнтаціях студентів, формування стійкого інтересу до тих цінностей їхньої майбутньої діяльності, що несуть у собі гуманістичний зміст педагогічної діяльності. Основою професійної підготовки має бути єдність особистісного і професійного розвитку, здатність створювати й транслювати цінності [3].

Відповідно до зазначеного задуму дослідження нами була розроблена програма експерименту з метою вивчення психолого-педагогічних особливостей та рівнів сформованості педагогічних цінностей у майбутніх вихователів. Для діагностики сформованості пріоритетних педагогічних цінностей була використана серія експериментальних завдань, анкетування, спостереження, тестування, ранжування, а також враховувалась теоретична обізнаність досліджуваних з відповідної проблеми. Також були використані наступні діагностичні методики: «Тест-опитувальник для визначення рівня особистісної рефлексії» І. Стеценка, тест «життєвих цінностей особистості» М. Рокича, методика виявлення рівня самооцінки С.Будассі.

Констатувальний експеримент проводився серед студентів вищого навчального закладу, а також і серед вихователів дошкільних навчальних закладів. Участь у педагогічному експерименті брали студенти 4-5 курсів, адже саме в цьому віці формується стійкий світогляд, моральні принципи та формуються ціннісні орієнтації.

На основі аналізу наукових джерел, ми виділили критерії сформованості педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. А саме: когнітивний компонент – уміння розуміти теоретичний зміст поняття "педагогічні цінності"; уміння визначати поняття "педагогічні цінності"; бути компетентним в усіх сферах знань; проявляти любов до дітей, інтерес до них; уміння аналізувати та гнучкість у прийнятті рішень; мотиваційний компонент – уміння знаходити необхідні риси характеру, притаманні людям-носіям педагогічних цінностей у реальному житті; вибірковість ставлення до професії, особистості вихованця і самого себе; вміння розкривати власний творчий потенціал; професійно-педагогічна спрямованість; емоційно-ціннісне ставлення до професії вихователя, схильність до тих видів діяльності, які втілюють специфіку професії; комунікативні вміння; наявність професійних інтересів; рефлексивний компонент – уміння формувати потребу самовдосконалення та саморефлексії, вміння робити практичні кроки в цьому напрямі; уявлення про себе та оцінка цього уявлення; здатність контролювати власну діяльність; професійна спрямованість; усвідомлення правильності діяльності та її операційного складу; самоосвітня діяльність; самопізнання суб'єктом власних психічних станів та актів; самооцінка професійної діяльності.

Провівши опитування вихователів ми визначили пріоритетні педагогічні цінності вже працюючих вихователів, перше місце в особистості вихователя займає така педагогічна цінність як дитина, любов до дітей та гуманність (гуманістичні цінності) у 65,3%; 13,5% вихователів виділило таку цінність як компетентність та комунікабельність (інформаційні та комунікативні цінності); 11,1% вважають основною таку цінність як педагогічна рефлексія (аналітико-оцінні цінності); 10,1% вихователів вважають основною цінністю творчість та креативність (дослідницькі цінності). Отже, в ході опитування вихователів дошкільних навчальних закладів ми виявили, що всі виділені нами педагогічні цінності є пріоритетними для вихователів, тому саме такі цінності слід формувати у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Результати анкетування студентів продемонстрували низький рівень знань у галузі аксіології, студенти мали труднощі у виділенні педагогічних цінностей із загальної системи цінностей, але водночас для всіх учасників експерименту характерне таке смислове утворення, як «педагогічна цінність». Так, 81,4 % студентів експериментальної групи « не розуміють суті поняття «цінності» і не можуть виділити педагогічні цінності» у контрольній групі таких студентів 80,5% і тільки 18,6% студентів експериментальної групи (19,5% контрольної групи) досліджуваних свідомо виділяли і пояснювали розуміння поняття «педагогічні цінності»; 54,1 % студентів експериментальної групи і 52,3 % студентів контрольної групи «виділяють найважливіші цінності життя і професійної педагогічної діяльності». Відповіді на інші запитання показали, що більшість студентів знайомі із поняттям «цінності», деякі респонденти можуть виділити з них педагогічні цінності, але більшість не розуміє їх зміст.

В ході анкетування ми виявили цінності, які студенти експериментальної групи відносять до педагогічних, а саме: любов до дітей (дитина) виділили 26,5%; повага та знання – 15,3%; доброта, чесність та справедливість – 6,6%; взаєморозуміння, толерантність та відповідальність – 4,5%; співчуття, терпіння, витримка, впевненість, самоаналіз – 3,4%; співпраця, комунікабельність, наполегливість, віра в дитячі можливості – 2,0%; не змогли виділити педагогічні цінності 41,7%. Студенти контрольної групи до педагогічних цінностей відносять: діти та любов до дітей – 24,6 %; доброта, справедливість, чесність, ширість – 23,5 %; кар'єра, самореалізація, комунікативні уміння – 19,4 %; не змогли виділити педагогічні цінності 32,5 %.

Найтяжче студентам експериментальної групи було відповісти на запитання «Яка цінність для Вас найважливіша?». 42,6% студентів виділили для себе найважливішими загальнолюдські цінності; 29,2% обрали

духовні та моральні цінності; 21,4% найважливішою цінністю вважають педагогічну або професійну; 6,8% студентів не виділили найважливішу для себе цінність. Студенти контрольної групи виділили такі найважливіші цінності: цінності особистого життя – 41,5 %; духовні та моральні цінності – 41,5 %; професійні – 11,7 %; 5,3 % студентів контрольної групи не виділили найважливішу для себе цінність.

Також за допомогою анкетування ми виявили вибірковість ставлення до професії вихователя (мотиваційний компонент). Для цього були поставлені такі запитання як: «Що спонукало Вас до вибору професії педагога?», «Що Вам подобається, а що не подобається у вибраній Вами професії?», «Чи готові Ви працювати у ДНЗ? Якщо ні, то чому?».

В процесі ранжування ціннісні орієнтації студентів розподілилися таким чином: I місце за значенням посідає спрямованість на себе – 19,5% (ЕГ) і 18,9% (КГ); II місце – спрямованість на справу – 17,5% (ЕГ) і 18,5% (КГ); III місце – спрямованість на самоствердження – 16,4% (ЕГ) і 16,5 (КГ); IV місце – спрямованість на професію – 15,8% (ЕГ і КГ); V місце – спрямованість на групу інших людей – 15,7% (ЕГ) і 15,4% (КГ); VI місце – спрямованість на соціальну позицію – 15,1% (ЕГ) і 14,9% (КГ). За результатами ранжування ми можемо констатувати, що процес професійно-педагогічної спрямованості поки йде в напрямку самоствердження особистості студента, а спрямованість на професію залишається на четвертому місці.

Отже, за допомогою ранжування ми визначили спрямованість особистості, яка становить основу відношень з навколишнім світом, з іншими людьми, ставлення до себе самої, основу світогляду та професійної діяльності. В ході ранжування ми склали систему ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів, а саме ієрархію термінальних цінностей (цінності-цілі), які були згруповані в такі змістові блоки як педагогічні цінності та цінності особистого життя та ієрархію інструментальних цінностей (цінності-засоби): етичні цінності; цінності спілкування; професійні цінності.

Для підтвердження результатів ранжування нам необхідно було визначити адекватність самооцінки студентів, яка визначалася за допомогою методики С.Будассі, в якій у зв'язку з контекстом нашого дослідження ми дещо модифікували її зміст, тобто окремі якості особистості були замінені на педагогічно орієнтовані якості особистості, а сама процедура проведення діагностики залишилася незмінною. Виявивши рівень самооцінки кожного респондента ми співвіднесли результати даної методики із результатами методики М. Рокича і виявили, що адекватність самооцінки впливає на надійність результатів методики.

Для вивчення третього (рефлексивного) компоненту сформованості педагогічних цінностей нами був використаний тест-опитувальник для визначення рівня особистісної рефлексії І.Стеценка. В ході дослідження сформованості рефлексивного компоненту педагогічних цінностей ми виявили, що більшість майбутніх вихователів має нульовий та низький рівень (57,3%) сформованості рефлексивного компоненту ЕГ і 56,4% КГ, а це часто пов'язано із недостатнім усвідомленням студентами труднощів у педагогічній діяльності, уявленням навчального процесу постійним, обов'язковим, сталим та незмінним явищем.

25,9% студентів ЕГ і 27,7% студентів КГ мають нормальний рівень сформованості рефлексивного компоненту педагогічних цінностей і лише 16,8% майбутніх вихователів ЕГ і 15,9% КГ показали високий рівень сформованості рефлексивного компонента педагогічних цінностей, а це є передумовою самовиховання майбутнього вихователя, творчого пошуку, розвитку індивідуального стилю педагогічної діяльності.

Можемо припускати, що виникнення подібних негативних аспектів професійної саморефлексії провокується не лише окремими недоліками організації освітньо-виховного процесу у вищому навчальному закладі, а й незначною престижністю соціального статусу педагога у сучасному суспільстві, нестабільністю його економічного і правового забезпечення, деструктивними тенденціями знецінювання наукових знань у свідомості нашої молоді. Все це негативно позначається й на загальному самопочутті студентів, посилюючи у них внутрішньоособистісні конфлікти та негативно забарвлюючи майбутні професійні перспективи.

Отже, в ході експериментального дослідження ми виявили рівні сформованості пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів експериментальної та контрольної груп і отримали такі результати: високий рівень сформованості пріоритетних педагогічних цінностей має 20,4% студентів ЕГ і 19,5% студентів КГ; середній рівень притаманний 30,4% майбутнім вихователям ЕГ і 32,3% КГ; низький рівень сформованості педагогічних цінностей показали 49,2% (ЕГ) і 48,2% (КГ) майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

У процесі оволодіння майбутньою спеціальністю більшої ваги набувають цінності, пов'язані з професійно діяльністю. Однак, для більшості студентів характерний низький рівень сформованості педагогічних цінностей, внаслідок чого студенти відчувають труднощі у визначенні для себе конкретних цілей професійної діяльності. Даний факт потребує особливої уваги у вихованні майбутніх вихователів, оскільки гуманістична спрямованість суспільного розвитку, зміна ідеологічних орієнтирів, перетворення в економічному житті, впровадження ринкових механізмів вимагають формування вільної, активної і, головне, творчої особистості, яка здатна не лише правильно зорієнтуватися у нових умовах, досягти повної реалізації власних здібностей та можливостей, а й проводити цілеспрямовані перетворення оточуючої дійсності на користь всього суспільства. Виховати таку особистість може лише той педагог, який сам мислить нестереотипно, а, використовуючи кращі наукові надбання, організовує свою діяльність у руслі постійного пошуку, активно застосовує творчий підхід.

Висновки. Таким чином, результати експерименту відтворюють важливі аспекти існуючого рівня сформованості пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів, на основі чого можна стверджувати наступне:

- у межах традиційної освітньо-виховної системи студенти педагогічного ВНЗ мають недостатній рівень сформованості пріоритетних педагогічних цінностей;
- якщо не відбувається цілеспрямоване формування у студентів певних процесів та властивостей, необхідних для формування педагогічних цінностей, то відповідні знання, навички, уміння якщо і виникають, то тільки стихійно і фрагментарно;
- з метою формування пріоритетних педагогічних цінностей необхідно розробити спеціальну технологію відповідного педагогічного впливу на майбутніх вихователів, а також випробувати умови ефективного впровадження такої технології в освітньо-виховний процес вищого навчального закладу.

Отже, ми отримали підтвердження доцільності формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, заснованих на розвитку професійно значущих рис особистості педагога; організації навчально-виховного процесу відповідно до функцій педагогічного управління; набутті індивідуального досвіду студентів університету щодо формування пріоритетних педагогічних цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В.П. Модернізація освіти: політика і практика / В.П.Андрущенко // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2002. – № 3. – С. 12-14.
2. Бех І.Д. Психологія цінностей і виховний процес / І.Д. Бех // Педагогічна газета. – 1996. – № 9. – С.2.
3. Максименко С.Д. Професійне становлення молодого вчителя: навч. посіб. для студ. пед. вузів / С.Д. Максименко, Т.Д. Щербан. – Ужгород: Закарпаття, 1998. – 105 с.

О.И. ПАДАЛКА. ВЫЯВЛЕНИЕ СФОРМИРОВАННОСТИ ПРИОРИТЕТНЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Резюме. В статье отражен анализ проблемы формирования приоритетных педагогических ценностей будущих воспитателей, описаны критерии сформированности приоритетных педагогических ценностей и описан процесс выявления приоритетных педагогических ценностей в будущих воспитателей в процессе профессиональной подготовки и их анализ.

Ключевые слова: ценности, педагогические ценности.

O.I. PADALKA. THE IDENTIFICATION OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' PRIORITY PEDAGOGICAL VALUES FORMATION IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

The summary. In the article the analysis of problem of forming of priority pedagogical values is reflected for future educators, the criteria of formed of priority pedagogical values are described and the process of exposure of priority pedagogical values is described in future educators in the process of professional preparation and their analysis.

Key words: values, priority pedagogical values.

Одержано редакцією 12.11.2013 р.

УДК: 373. 5. 016: 821. 161. 2. 09 (07) 373

Л.Д. ПОЛЮХОВИЧ (ГОРБАЧЕВСЬКА)

АКСІОЛОГІЧНЕ НАПОВНЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ СПАДЩИНИ БОРИСА СТЕПАНИШИНА

Резюме. У статті розглянуто аксіологічне наповнення методичної спадщини Бориса Степанишина. Проаналізовано ціннісні параметри методичних праць ученого, виходячи з апріорної структури "світу цінностей".

Ключові слова: аксіологія, аксіосфера, мета виховання, особистість, світ цінностей, художній текст.

Актуальність наукового дослідження. Усе більше загострюється загрозлива колізія між цивілізацією та екзистенцією, людина втрачає певність свого існування. Соціологи говорять про наш час як такий, що характеризується хаосом культури. Люди репрезентують різноманітне світосприйняття, декларують різні цінності та різні їх ієрархії. Слова, які навіть у ситуації культурної єдності сприймаються й інтерпретуються по-різному, в ситуації постмодернізму часто призводять навіть до протистояння. Загострено провокативні ситуації виникають при розумінні та оцінюванні слів, які репрезентують загальнолюдські неперехідні цінності, такі, як істина, Бог, людина, окреслюють такі поняття, як добрий, шляхетний, чесний.

Аксіологічна проблематика дедалі більше актуалізується в людській думці, виборює належне місце в рамках окремих наук, особливо гуманітарних. До проблем аксіології зверталось багато мислителів – М. Бахтін, М. Вебер, В. Дільтей, А. Камю, Ф. Ніцше, А. Тойнбі, З. Фрейд, О. Шпенглер та ін. [6, 42] Зазначимо, що вітчизняні філософи також не стоять осторонь дослідження різноманітних аспектів аксіологічної зумовленості знання. Цінності в структурі виховання, духовної культури досліджують В.П. Андрущенко, І.В. Бичко, Ф. Надольний, В.К. Татарковський, В.К. Шинкарук, та ін.

Художня практика неможлива поза усвідомленням загальнолюдських цінностей, розумінням їх генези та структури, співвідношенням з фактами, оцінками, пізнанням, адже саме вища цінність – стрижнева для літературного процесу як «щось всепроникне, те, що визначає сенс й усього світу, і кожної особистості, і кожного вчинку» (М. Лоський) [6, 43]. Як зазначає М. Зубрицька, «простір літератури як історії

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.	3
<i>Малафійк І.В.</i> Актуальні проблеми сучасної дидактики в площині системного підходу.	4
<i>Литвиненко С.А.</i> Використання воркшопів у підготовці майбутніх психологів до професійної діяльності.	10
<i>Вихрущ В.О.</i> Підручник для вищої школи як комплексна інформаційна модель підготовки майбутнього учителя: проблеми онтодидактики.	12
<i>Безкоровайна О.В.</i> Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов та культур в контексті особистісно орієнтованого підходу.	17
<i>Богачик М.С.</i> Розвиток соціокультурної компетентності студентів-філологів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання англійської мови.	21
<i>Грицай Н.Б.</i> Методичні компетенції майбутніх учителів біології.	24
<i>Кизенко В.І.</i> Варіативна складова змісту освіти в контексті диференціації навчання.	27
<i>Корчагіна Г.С.</i> Розвиток пізнавального інтересу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки.	31
<i>Краєвська О.Д.</i> Обґрунтування специфічних дидактичних принципів формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв.	34
<i>Красовська О.О.</i> Принципи відбору та структурування змісту професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій.	37
<i>Мардарова І.К.</i> Особистісно-орієнтоване навчання студентів засобами комп'ютерних технологій.	40
<i>Міськова Н.М.</i> Сучасні технології навчання математики у підготовці студентів педагогічних факультетів.	43
<i>Пододіменко І.І.</i> Форми та методи організації навчання бакалаврів комп'ютерних наук у педагогічному процесі вищої школи Японії.	46
<i>Полюхович Н.В.</i> Створення та запровадження педагогічних програмних засобів у навчальний процес.	48
<i>Романишина Н.В.</i> Філософські засади вивчення української новелістики студентами філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.	51
<i>Тимчук Л.І.</i> Теоретичні основи дидактики дорослих: історико-педагогічний спадок і сучасні інтерпретації.	55
<i>Астафьева Л.С.</i> Особливості виховної системи багатонаціональних вищих навчальних закладів Росії.	60
<i>Бандура Р.Р.</i> Аспекти інтегративного навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітній школі.	62
<i>Войтович О.В.</i> Емоційна компетенція у структурі професійної підготовки вихователя дошкільного закладу.	65
<i>Голуб Т.П.</i> Інтегративний фактор у професійній підготовці майбутніх фахівців технічних спеціальностей: досвід Німеччини.	67
<i>Давидюк І.В.</i> Професійно-педагогічна підготовка вчителів початкових класів до організації оздоровчо-спортивної роботи з учнями.	71
<i>Заглинська Л.В., Лукомська О.І.</i> Економічна освіта в контексті інвестиційних процесів в галузі.	73
<i>Кашуба А.А.</i> Проблема агітації та пропаганди фізичної культури і спорту для студентів педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.	76
<i>Кіндрат В.К.</i> Технологія формування національної свідомості студентів вищих навчальних закладів (ментальний компонент).	79
<i>Княжева І.А.</i> Діагностика ціннісно-мотиваційного компонента методичної культури майбутніх викладачів вищої школи спеціальності «Дошкільна освіта».	83
<i>Косарева Г.М.</i> Підготовка майбутніх вихователів до впровадження інклюзивних форм навчання в освітню практику.	87
<i>Янциур М.С.</i> Підготовка майбутніх учителів технологій до читання курсу «Людина і світ професій» на основі інформаційно-комунікаційних технологій.	90
<i>Герасименко О.А.</i> Дидактичні особливості використання наочності в процесі вивчення дисципліни «Практикум в навчальних майстернях з художньою обробкою матеріалів».	102
<i>Кострубська Т.В.</i> Теоретичні засади підготовки майбутніх судноводіїв до використання копінг-стратегій у професійній діяльності.	106
<i>Лавор О.Ф.</i> Особливості розвитку професійної компетентності сучасного вчителя.	109
<i>Балалаєва О.Ю.</i> Еволюція поняття «електронний підручник».	113
<i>Фещук Ю.В.</i> Бланк-конспект лекцій з нарисної геометрії як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів.	117
<i>Мосіюк О.О.</i> Структура кейсу для підготовки майбутніх учителів математики до інноваційно-дослідної діяльності.	119
<i>Осіпчук Н.В.</i> Розвиток мовної підготовки студентів вищих технічних навчальних закладів у радянський час.	122
<i>Очеретна О.Ю.</i> Аналіз феномену «акмеологічна культура студентів вищих технічних навчальних закладів» як об'єкта наукових досліджень.	126
<i>Падалка О.І.</i> Виявлення сформованості пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки.	130
<i>Полюхович (Горбачевська) Л.Д.</i> Аксіологічне наповнення методичної спадщини Бориса Степанишина.	133
<i>Раскалінос В.М.</i> Характеристика моделі формування рефлексивної компетентності майбутніх соціальних педагогів.	139
<i>Сидорчук Н.Л.</i> Педагогічна рефлексія як вияв творчого потенціалу особистості педагога.	142

Совгар О.М. Вклад українських педагогів кінця XIX початку XX ст. в розвиток сучасної науки про виховання людини (на прикладі діяльності Юліана Романчука).	146
Трофимчук А.О. Роль науково-технічної творчості в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя технології.	148
Тюска В.Б. Творча самореалізація студентів у процесі клубної діяльності.	152
Федосова І.В. Формування студентського контингенту вищих технічних навчальних закладів (кінець XIX – 30-ті роки XX століття).	156
Фурса О.О. Професійна підготовка дизайнерів у контексті неперервної освіти.	161
Яковичина Т.В. Теоретичні основи формування педагогічної творчості в умовах вищої школи.	165
Лісова С.В. Професійна підготовка вчителя як умова забезпечення якісної освіти для всіх.	169
Дупак Н.В. Система забезпечення якості вищої освіти у країнах Західної Європи й США.	173
Казначеева Л.М. Формування культури міжособистісного спілкування студентів у процесі вивчення дисципліни “Тренінг ділових комунікацій”.	179
Олійник Л.В. Методика констатувального експерименту навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління на засадах компетентісного підходу.	182
Козяр М.М. Інноваційні підходи до формування графічних знань із побудови зображень у майбутніх фахівців технічної галузі під час вивчення нарисної геометрії та інженерної графіки.	186
Кочубей А.В. Інтеграція як ефективне методичне явище в процесі підготовки студентів технічного вищого навчального закладу.	190
Дмітренко Н.Є. Застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій у процесі інтеграції навчання в інформаційному суспільстві.	193
Сілкоча Е.О. Застосування індивідуальних навчально-дослідних завдань для студентів у процесі вивчення методики викладання математики у початковій школі.	196
Кузьмук Л.І., Анікіна О.П. Виховання толерантності у старших дошкільників.	200
Казанцева Л.І. Культурологічний підхід до навчання дошкільників української мови в полікультурному просторі південно-східного регіону.	203
Гушак Ж.М. Впровадження професійно зорієнтованого тренінгу майбутніх педагогів у систему викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності».	210
Відомості про авторів	213